

JOUTSAN KUNNAN TARKASTUSLAUTAKUNNAN TALOUDEN JA HALLINNON ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2019

1. Tarkastuslautakunta ja sen tehtävät

Joutsan valtuusto on asettanut tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien 2017-2020 hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Nykyisen tarkastuslautakunnan toimikausi päättyy 31.05.2021.

Tarkastuslautakunnan tehtävät on määritelty kuntalaissa ja siihen perustuen Joutsan kunnan hallintosäännössä. Lautakunta valmistelee hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat valtuustolle. Sen erityisenä tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet sekä arvioida myös sitä, onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lautakunnan tehtävänä on valvoa säädetyllä tavalla luottamushenkilöiden, kunnanjohtajan, kunnanhallituksen ja lautakunnan esittelijän sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi. Lautakunta ylläpitää sidonnaisuusrekisteriä. Joutsan kunnan sidonnaisuusrekisteri on päivitetty vuoden 2020 alkupuolella.

Tarkastuslautakunta voi kiinnittää huomiota myös muihin tarpeellisiksi katsomiinsa asioihin. Tarkastuslautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyttä ja toteutumista. Lisäksi lautakunta seuraa tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista.

2. Tarkastuslautakunnan jäsenet ja toiminta

Matti Kallioinen, pj	varajäsen	Erja Hölttä
Eero Peltoniemi, varapj		Leo Niinikoski 09.09.2019 asti
		Marja Tuovinen 09.09.2019 lähtien
Esko Manninen		Jari Vuopio
Tiina Soilu 17.06.2019 asti		Ansa Avikainen 17.06.2019 asti
Ansa Avikainen 17.06.2019 lähtien		Riku Flinck 17.06.2019 lähtien
Liisa Temisevä		Virva Teräväinen
Marja Vaaralahti 16.12.2019 asti		Petri Salminen 16.12.2019 asti
Pirjo Mäkinen 16.12.2019 lähtien		Erkki Rantanen 16.12.2019 alkaen

Antti-Pekka Hokkanen, sihteeri

Tarkastuslautakunta on toiminut pääosin päättämänsä toimintasuunnitelman mukaisesti. Lautakunnan valmistelijana ja esittelijänä muista lautakunnista poiketen toimii puheenjohtaja. Tarkastuslautakunta on kokoontunut kuusi kertaa.

Vuoden 2019 aikana tilintarkastajaa on kuultu kolme kertaa. Tilintarkastajan suorittamat tarkastukset ovat toteutuneet suunnitellusti.

Tilintarkastajan ohella lautakunta on kuullut kokouksissaan ympäristötarkastaja Marika Masalin-Weijoa, Puulan seutuopiston rehtori Antti Ruotsalaista, vapaa-aika- ja nuorisotoimen esimies Kari Kosusta, etsivä nuorisotyöntekijä Janne Pajusta, kunnanjohtaja Harri Nissistä, elinkeinokoordinaattori Petri Kaitamäkeä sekä vuoden 2020 puolella perusturvajohtaja Anna-Maija Kääriäistä ja johtavaa sosiaalityöntekijä Päivi Boualemia vuoden 2019 merkeissä.

Arviointikertomuksen laadinnassa ovat olleet esteellisiä puheenjohtaja Matti Kallioinen kulttuuritoimen ja tilapäisen valiokunnan, varapuheenjohtaja Eero Peltoniemi kulttuuritoimen ja Puulan seutuopiston sekä tilapäisen valiokunnan ja jäsen Pirjo Mäkinen perusturvan osalta.

Kunnan tilintarkastusyhteisönä on toiminut Mikkelin Tilintarkastus Oy. Tilintarkastuskertomuksen on allekirjoittanut Mika Mikkonen, JHT, HT-tilintarkastaja.

3. Tilinpäätös

Joutsan kunnan vuosi 2019 on kuvattu yksityiskohtaisesti Tilinpäätös 2019-asiakirjassa.

Kunnan tilikauden alijäämä oli 581 855 euroa. Vuoden 2019 tilikauden tulos on olosuhteisiin nähden hyvä, varsinkin kun sitä vertaa vuoden 2019 talousarvioon. Ilman valtuuston perusturvalle lokakuussa myöntämää 500 000 euron lisämäärärahaa alijäämä olisi ollut ainoastaan reilut 20 000 euroa suurempi kuin kunnan talousarviossa vuodelle 2019 oli ennakoitu. Joutsan Liikekeskuksen alaskirjaaminen vaikutti osaltaan tilikauden alijäämään.

Aiempina vuosina on kertynyt 3.841 149 euroa ylijäämää.

Alijäämän kattamissuunnitelmalle ei ole tässä vaiheessa tarvetta. Tilanne voi muuttua hyvinkin nopeasti varsinkin korona-kriisin aiheuttaman maailmanlaajuisen talouden romahtamisen myötä, mikä ei voi olla vaikuttamatta myös Joutsan kuntatalouteen negatiivisesti.

Kunnanhallitus on esittänyt, että tilikauden alijäämä siirretään yli-/alijäämätilille.

Kunnan lainamäärä kasvoi 1,32 miljoonaa euroa edellisvuodesta ollen asukasta kohti laskettuna 2 854 euroa eli nousua edellisvuodesta 355 euroa asukasta kohti. Konsernilainaa oli asukasta kohti laskettuna 5 979 euroa, jossa nousua edellisvuoteen verrattuna 803 euroa. Lainamäärät muihin kuntiin verrattuna eivät ole kohtuuttomat. Konsernitaseessa ei ole kertynyttä alijäämää.

Lausuntonaan tilinpäätöksen hyväksyttävyydestä ja vastuuvapaudesta tilintarkastaja toteaa, että tilinpäätös voidaan hyväksyä.

Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan lausuntoon ja esittää valtuustolle, että tilinpäätös hyväksytään ja vastuuvapaus tilivelvollisille myönnetään.

4. Kunnan hallinto ja sen toimivuus

Kuntalain mukaan kunnanhallitus vastaa muun muassa kunnan hallinnosta ja laillisuuden valvonnasta.

Hallintolaki ja laki viranomaisten toimien julkisuudesta edellyttävät kunnalta avoimuutta ja läpinäkyvyyttä toimissaan.

Vuoden 2019 aikana kunnan hallinto ja sen toimivuus ovat olleet aiempaa enemmän huomion kohteena, mikä on näkynyt muun muassa lehtikirjoitteluna sekä oikaisuvaatimuksina ja valituksina. Kaikkein näkyvimpänä ja valtakunnallistakin huomiota saaneena oli perusturvalautakuntaan liittynyt prosessi. Valtuusto valitsi tilapäisen valiokunnan, joka esitti perusturvalautakunnan erottamista ja uuden valitsemista. Valtuusto erotti kesäkuun

kokouksessaan perusturvalautakunnan ja valitsi syyskuun kokouksessaan uuden perusturvalautakunnan entisin jäsenen. Tarkastuslautakunnan tehtäviin kuuluu arvioida valtuuston tavoitteiden toteutumista. Lautakunta toteaa, että valtuuston tavoitteet tältä osin ovat toteutuneet.

Erilaiset oikaisuvaatimukset ja valitukset ovat vieneet runsaasti aikaa niitä käsitelleiltä viranhaltijoilta ja sillä on myös ollut oma vaikutuksensa muiden asioiden valmistelumahdollisuuksiin.

Hallintoa ja sen toimivuutta tarkasteltaessa voidaan sanoa, että suurempaan huolellisuuteen ja tarkkuuteen on aina syytä pyrkiä. Virheitä kaikesta huolellisuudestakaan huolimatta ei kyetä aina välttämään.

Vuoden 2019 kohdalta on todettava, että sitä sävytti poikkeuksellisen suuri johtavien viranhaltijoiden vaihtuvuus. Se ei ole voinut olla vaikuttamatta kunnan hallintoon ja sen toimivuuteen. Arviointikertomuksen laadinnan hetkellä virat on täytetty, kuten kunnanjohtajan katsauksessa Tilinpäätös-asiakirjassa käy ilmi. Se toivon mukaan antaa mahdollisuudet parempaan tulevaisuuteen kunnan hallinnossa.

Vuoden 2019 keväällä valtuusto lakkautti peruspalvelujohtajan viran sekä perusti tilalle perusturvajohtajan ja hyvinvointi- ja sivistysjohtajan virat. Näin palattiin kunnassa aiemmin olleeseen virkajärjestelyyn. Kumpikin virka on täytetty.

Vuotta 2018 koskevassa arviointikertomuksessaan tarkastuslautakunta kiinnitti huomion siihen, kuinka nuorisovaltuuston kuhunkin toimielimeen valitsemat nuoret eivät ole kovin innokkaasti käyttäneet mahdollisuuttaan osallistua kunnan kokouksiin. Ilahduttavaa kuitenkin on, että poikkeuksiakin on ollut ja hyvin myönteisiä. Tarkastuslautakunta esittää kunnanhallitukselle, että se etsii mahdollisia keinoja nuorten osallistumisen lisäämiseksi.

Hallintoon kuuluvat myös erilaiset yhteiset kokoontumiset päätöksiä tekevien kokoontumisten lisäksi. Niitä ovat muun muassa valtuustoseminaarit, jotka eivät ole valtuutetuille ”pakollisia”, mutta kylläkin suotavia antaessaan pohjaa päätösten tekoon. Useimmat valtuutetut ovat osallistuneet kiitettävästi seminaareihin. Parantamisen varaakin on.

5. Tarkastuslautakunnan havaintoja ja arvioita vuodesta 2019

Tarkastuslautakunta on tilinpäätösasiakirjoihin ja henkilöstökertomukseen tutustumisen sekä viranhaltijoiden kanssa käymiensä keskustelujen ja omien sekä kuntalaisten kokemusten perusteella tehnyt alla mainittuja havaintoja ja arviointeja edellä olevien lisäksi.

Tilinpäätösasiakirjassa todetaan, että konserniyhtiöt ovat pääsääntöisesti lähettäneet esityslistansa/pöytäkirjansa kunnalle. On suotavaa, että jatkossa kaikki esityslistat/pöytäkirjat toimitetaan kunnalle. Tarkastuslautakunnan suunnitelmissa tulevalle syksylle on paneutua kunnan tytäryhteisöihin.

Kunta teki keväällä 2019 sopimuksen kirjanpitäjän tehtävien siirtämiseksi Keski-Suomen Monetra Oy:lle. Ratkaisu on osoittautunut toimivaksi ja tuo turvallisuuden tunnetta muun muassa ajatellen kunnan oman henkilöstön vähyydestä johtuvaa haavoittuvuutta kyseisten tehtävien osalta.

Vapaa-ajan asukkaiden aiempaa suuremmasta huomioonottamista seuraa hyvin suurella todennäköisyydellä kunnalle myös taloudellista hyötyä tulevaisuudessa.

Perusturvalle vuosi 2019 oli monessa mielessä haasteellinen niin toiminnallisesti kuin taloudellisesti vaatien erittäin paljon entisiltä ja uusilta viranhaltijoilta, työntekijöiltä ja luottamushenkilöiltä sekä yleensä kuntalaisilta. Kevättalvella 2020 alkanut korona-kriisi vaikuttanee eniten juuri perusturvan kenttään tehden siitä entistä haasteellisemmän.

Kotihoidon osalta ennaltaehkäisevällä työllä tulee olemaan yhä suurempi merkitys, kun ajatellaan väestön selviytymistä kotona. Sen erottaminen omaksi osuudekseen antaa paremman kuvan kotihoidosta jatkossa.

Varhaiskasvatuksen tilatarvetta on käsitelty runsaasti vuoden 2019 aikana ja on esitetty myös ajatuksia siirtää kunnan koko varhaiskasvatus yhteen kohteeseen Joutsassa. Samalla olisi luovuttu Leivonmäen ja Rutalahden toimipisteistä. Tähän ei kuitenkaan päädytty konsultin esityksistä huolimatta. Arviointikertomuksen laatimishetkellä näyttää siltä, että sekä Leivonmäellä että Rutalahdessa on riittävä määrä lapsia omille ryhmille.

Koulutoimen osalta käy ilmi, mitä kaikkea voi tapahtua, kun innostuneet opettajat ja oppilaat ryhtyvät toimeen. Yhtenä esimerkkinä on valtakunnallista huomiotaakin saanut yhtenäiskoulun yläluokkien ”Kalevala goes Science”-hanke joka palkittiin Helsingin Messukeskuksen ja Opetusalan ammattijärjestön ”Vuoden opetus”-palkinnolla.

Esimerkkinä eri tahojen yhteistyöstä voisivat olla Kurkiauran koulun Lukumummot, jotka vierailivat koululla luettamassa pienempiä oppilaita ja sen lisäksi koulun yhteydessä olevan kirjaston hyödyntäminen.

Mieskonmäen koulu, jonka valtuusto kevään 2020 kokouksessa päätti lakkauttaa, on ollut pienenä kouluna turvallinen paikka oppilaille. Voi vain toivoa, että siirtyminen Joutsan yhtenäiskouluun on mahdollisimman kivuton oppilaille, heidän vanhemmilleen ja henkilökunnalle.

Teknisellä puolella osin vilkastakin keskustelua herätti risu- ja haravointijätteiden keruu keväällä ja varsinkin syksyllä keruutavan, - paikan ja erityisesti -aikojen suhteen. Kuntalaiset kokivat uuden käytännön ongelmalliseksi sekä heille kalliiksi. Käytäntö tulee miettiä tarkasti kuntalaisten mielipiteetkin huomioon ottaen.

Teiden kunnossapitoon on syytä kiinnittää yhä enemmän huomiota, mikäli kunnan teknisellä toimella on siihen mahdollisuuksia.

Kiinteistörekisterin ajan tasalle saattaminen on aloitettu. Siihen panostaminen nostaa kiinteistöverokertymää merkittävässä määrin.

Muilta osin tarkastuslautakunta toteaa kunnan eri hallinnonalojen toiminnan ja taloudenpidon olleen suurimmalta osin tehtyjen suunnitelmien ja päätösten mukaista. Eri toimialat ovat saavuttaneet riittävässä määrin valtuuston vuodelle 2019 hyväksymät taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet. Siitä kiitos kaikille asianosaisille!

6. Investoinnit

Investoinneista suuri osa jäi toteuttamatta vuonna 2019. Osa siirtyi eteenpäin ja osan kohdalla joudutaan tekemään uusia päätöksiä varsinkin, kun korona-kriisi tulee varmuudella vaikuttamaan kunnan taloustilanteeseen negatiivisesti.

Eniten investointikulujen laskuun vaikutti vuoden 2019 aikana aloitetun sotekeskuksen rakentamisen ja siihen liittyvien toimenpiteiden osittainen siirtyminen vuoden 2020 puolelle. Kuntalaisten taholta on tullut jonkin verran kritiikkiä teiden kunnossapidosta ja muuhun siihen liittyvästä. Osa suunnitelluista toimista on jäänyt vuonna 2019 toteuttamatta.

7. Loppukatsaus

Arviointia tehdessään tarkastuslautakunnalla on ollut huoli siitä, miten korona-kriisi tulee vaikuttamaan myös Joutsan kunnan talouteen sekä toimintaan ja sitä kautta kuntalaisiin. Siihen peilaten vuosi 2019 oli suhteellisen hyvä ja tilikauden tulos maltillinen.

Jatkossa yhdessä tekeminen ja toisiinsa luottaminen korostuu entisestään.

On yhä tärkeämpää jatkuvasti pohtia, mitkä ovat kunnan perustehtävät ja toimittava niiden mukaisesti. Uusi kuntastrategia on hyvä osoitus tuosta pohdinnasta. Sen laatiminen alkoi toden teolla vuoden 2019 aikana ja se hyväksyttiin valtuustossa huhtikuussa 2020.

Yhdessä tekemällä ja toisiimme luottamalla Joutsasta on hyvä mahdollisuus tulla entistä parempi paikka asua myös korona-kriisin ja sen jälkeisenä aikana, joka karuudellaan yllätti ja tulee yllättämään koko maailman ja jonka seurauksia voi vain arvailla.

Joutsassa 27.05.2020

Matti Kallioinen

Eero Peltoniemi

Ansa Avikainen

Esko Manninen

Pirjo Mäkinen

Liisa Temisevä